



## СОЦІОКУЛЬТУРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ СУЧАСНОГО МІСТА ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ МОДЕРНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

*Фесенко Юлія*

Місто можна розглядати як особливу соціально-територіальну форму організації суспільного виробництва, де здійснюється не лише виробництво речей, але й «творення» самих людей, городян, їх образу життя. Якість формування городянина в багатьох, якщо не в усіх, аспектах залежить від стану соціально-культурного середовища. Соціокультурне середовище визначається як побутовими, так і соціокультурними факторами. До перших належать: наявність житла і його якість, наявність комунальних послуг, міського транспорту і зв'язку, систем торгівлі, суспільного харчування і побутового обслуговування, а також органів охорони здоров'я і санітарно-гігієнічної системи. До другої – освіта, наука, суспільні та благодійні організації, преса. Однією з найважливіших складових міського соціокультурного середовища модерного типу є бібліотеки, мистецькі (театри, художні галереї і виставкові зали) та розважальні (кінематограф, цирк, зоопарк) заклади, типографії і видавництва. Саме способи проведення дозвілля мешканцями населеного пункту та наявність необхідних для сучасного дозвілля закладів часто є ознакою того, що перед нами саме місто з його соціокультурним середовищем, в якому формується модерне суспільство [1, с. 190-195].

В останні роки помітно зростає інтерес дослідників (В. Корнетов, О. Каташова, С. Подмазін, О. Кульчицька, Л. Соколова, Н. Лях, Л. Медведєва та ін.) до феномена "середовище". У самому широкому сенсі під «середовищем» розуміють сукупність умов існування людини та суспільства. Так, А. Капська визначає соціальне середовище як сукупність соціальних умов життєдіяльності людини (сфери суспільного життя, соціальні інститути, соціальні групи), що впливають на формування її свідомості та поведінки. Ми також погоджуємося з визначення М. Лукашевича, А. Мудрика, О. Сухомлинського, В. Шадрикова про соціальне середовище як чинник соціально-виховного впливу на особистість, що формується.

Аналіз різних точок зору з проблеми змісту соціокультурного середовища (Е. Дюргейм, Д. Зіглер, А. Леонт'єв, П. Сорокін, Л. Хелл,) дає можливість зробити висновок про те, що в науковців немає єдиної думки на структуру соціокультурного середовища. Але, все ж таки, більшість з них доходять до висновку про виокремлення мікро-, макро-, мезо-, екзосистем як складових у змісті соціокультурного середовища. Соціокультурне середовище повинно бути, з одного боку, представлене відносинами, цінностями, символами, предметами, а з іншого боку, містити в собі культурні норми життєдіяльності співтовариства, традицій, прийнятих співтовариством, правил, зразків поведінки, що найчастіше реалізується на рівні спілкування, і що дає змогу формуватись модерному суспільству [3, с. 98-100].

Отже, за своїм змістом соціокультурне середовище – це результати (продукти) матеріальної та духовної діяльності багатьох поколінь, загальнолюдські норми та цінності, здобутки культури та мистецтва. Усі складові соціокультурного середовища, безперечно, мають вплив на психічне вдосконалення людей, проте міра ефективності такого впливу неоднакова.

Соціокультурне середовище сучасного міста надає можливість для формування і розвитку модерного суспільства. Саме наявність центрів культури, закладів дозвілля в місцевості, де проживає людина, і створюють передумови для залучення до участі у культурі, сприяють повноцінному і насиченому спілкуванню, відпочинку, проведенню дозвілля. На реальну поведінку індивіда впливає й обізнаність про наявність закладів дозвілля; рівень обізнаності вищий серед людей з вищим рівнем освіти, вищою самооцінкою матеріального стану сім'ї, попереднім досвідом відвідування таких закладів [7, с. 41].

В умовах сучасного науково-технічного прогресу саме міське середовище надає широкі можливості вибору закладів дозвілля, побуту та культури, тобто створює таке соціокультурне середовище, яке і сприяє модернізації суспільства в цілому. Найпоширенішими з них є парки культури та відпочинку, атракціони, кафе та ресторани, розважальні клуби та дискотеки, театри та музеї, бібліотеки, галереї, церковні споруди, а також будинки побуту, хімчистки та пральні. Міські мешканці відмічають наявність кінотеатрів (відбувається відновлення, в містах мережі кінотеатрів із сучасним обладнанням), тоді як жителі села практично позбавлені можливості залучення до досягнень кінематографу. Інтенсивними темпами проходить в містах і розгортання таких комерційних центрів дозвілля, як казино, нічні клуби, інтернет-кафе, комп'ютерні центри, боулінг-клуби. У сільській місцевості ці заклади практично відсутні. Усе більшої популярності набувають взірці поведінки, що включають піклування

про здоров'я, підтримання спортивної форми. Ці запити поширеніші у великих містах, де й користуються попитом платні послуги тренажерних залів, плавальних басейнів тощо.

Краща розвиненість транспортної, комунікаційної мереж в урбанізованій місцевості сприяє процесам поширення масової культури, інтернетизації, розвитку сучасних центрів розваг і відпочинку. Водночас там більш-менш зберігається і оновлюється культурно-дозвіллева інфраструктура, що зосталась з радянських часів [6, с. 12].

Сучасне місто зі своїм соціокультурним середовищем надає переваги економічного та соціального характеру, а саме:

- наявність місць роботи та можливість зміни роботи;
- забезпечення висококваліфікованої медичної допомоги;
- можливість створювати кращі житлові та соціально-побутові умови життя;
- анонімність соціальних відносин, що сприяє створенню власного кола спілкування;
- розвиток міжнародної та регіональної культури.

Завдяки цим та іншим перевагам соціокультурного середовища міста відбувається активна і безперервна модернізація українського суспільства [2, с. 150-155].

Саме «соціокультурне середовище міста» як синтез розвитку соціальної та культурної сфер життєдіяльності міської спільноти, сукупності суспільних (співтовариство міста і безпосереднє оточення людини, спілкування в процесі створення і засвоєння цінностей), матеріальних (об'єкти культури, організаційно-структурні форми) і духовних умов існування виступає чинником формування сучасного модерного суспільства, дозволяючи обґрунтувати розуміння сучасного міського середовища як активного співтовариства, що є результатом адаптації як важливого і невід'ємного суб'єкта соціокультурного обміну, в яких відповідні цінності і норми представлені як способи самоствердження й актуалізації особистостостей [5, с. 5-23].

Формування груп, клубів, об'єднань, товариств, які утворюють городяни, цивілізовані способи проведення ними дозвілля, поява міських мистецьких суб'єктів – письменників, художників, акторів та способів самовираження – преси, театру, видавничої справи – і є ознаками повноцінного формування модерного українського суспільства в умовах соціокультурного середовища сучасного міста.

## ЛІТЕРАТУРА:

1. Глазычев В.Л. Урбанистика 2008 / В.Л. Глазычев. – М.: Издательство «Европа», 2008. – 220 с
2. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю: Навчально-методичний посібник. – К.: УДЦССМ, 2001. – 220 с.
3. Коган Л.Б. Урбанизация и некоторые вопросы городской культуры // Урбанизация, научно-техническая революция и рабочий класс / Отв. ред. О.Н.Яницкий. М : Наука, 1972 – 160с.
4. Мудрик А.В. Социальная педагогика: Учеб. для студ. пед. вузов/ Под ред. В.А. Слостенина. 2-е изд., испр. и доп. - М.: Издательский центр «Академия», 2000. — 192 с.
5. Семененко П. С. Социокультурное пространство как объект анализа И. С. Семененко ПОЛИС. – 2003. – № 1. – С. 5–23.
6. Соціологічні студії : науково-практичний журнал [уклад. Л. Й. Кондратик, С. А. Сальнікова]. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – № 1. – 112 с. 12.
7. Харченко С.Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: Монографія.-Луганськ: Альма-матер, 2006.-320 с.